

**Poikkeuksellinen työaika. Satamatyöntekijät.
Dnro 17/2020, annettu 7.12.2020**

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Oikaisuvaatimuksen tekijä: X:n Satama Oy

Vireille 9.10.2020

Oikaisuvaatimuksen kohde:

X:n Satama Oy on pyytänyt työneuvoston oikaisemaan Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastualueen päätöksen LSAVI/7805/2020, joka on annettu 9.9.2020.

X:n Satama Oy haki lupaa poiketa työaikalain (872/2019) 39 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti työaikalain 5 ja 25 §:n säännöksistä ajalla 21.9.2020–20.9.2022. Hakemus koski X:n sataman aluspalvelun yksikössä työskenteleviä työntekijöitä (15 työntekijää) ja heidän viittä sijaistaan. Kysymys oli vuorotyötä tekevistä satamavalvojista, satamavalvojista/monitoimihenkilöistä, vuoroiesimiehistä, nosturin käyttäjistä ja nosturiesimiehistä.

Lupaa haettiin enintään 17 tunnin pituisen työvuoron teettämiseen seuraavasti:

1. Työvuoro on kello 6–23, jonka jälkeen annetaan kaksi vapaapäivää. Korvaava vuorokautinen lepoaika annetaan seuraavan vuorokausilevon yhteydessä. Päivittäiset lepoajat järjestetään niin, että työvuoroon kuuluu kaksi 30 minuutin pituista palkatonta taukoa, joiden aikana työntekijä saa poistua vapaasti työpaikalta. Työvuoroon kuuluu lisäksi neljä 15 minuutin pituista palkallista taukoa. Taukoja pyritään sijoittamaan tasaisesti koko työvuoron ajalle.
2. Työaika tasoittuu keskimääräiseen viikkotyöaikaan kolmen kuukauden tasoittumisjaksossa, josta sovitaan paikallisesti työntekijöiden edustajien kanssa.

Työnantajan mukaan satamassa tehtävät työt ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä tehdään aika ajoin työvuoron aikana. Hakemuksen kohteena olevalla työajalla työnantajalla olisi mahdollisuus varmistaa ja turvata sataman tehokas toiminta, samoin kuin asiakkaiden palvelun korkea taso.

Aluspalveluiden päätehtäviä ovat satamavalvonta, laivojen kiinnitys- ja irrotustyöt ja nosturitoiminta sekä päivystysluonteiset tehtävät. Sataman aluspalveluiden jatkuva saatavuus on välttämätöntä sataman toiminnan kannalta, mistä aiheutuu erityistarpeita työaikajärjestelyille. Aluspalveluiden työ on hyvin epäsäännöllistä ja päivystysluonteista, jolloin se on luontevaa toteuttaa pitkissä työvuoroissa. Haettavan poikkeusluvan mukaista työaikaa on noudatettu X:n satamassa kevään ja kesän aikana vallitsevan koronatilanteen johdosta nojaten työaikalain 25 §:n 2 momenttiin.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto hylkäsi X:n Satama Oy:n hakemuksen.

Perustelujen mukaan hakemuksen kohteena oleva työ ei ole sellaista työaikalain 39 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä, johon poikkeuslupa voidaan myöntää. Työssä ei täyty aika ajoin -kriteeri. Työvuoroon sisältyy kaikkina päivinä sekä säännöllisiä että epäsäännöllisiä työtehtäviä. Viimeksi mainittuja ei voida ennakoida. Ennakkoon suunniteltuja tehtäviä on noin 50 %:ia kokonaistyöajasta. Hakemuksen kohteena olevat työtehtävät eivät olleet niiden säännönmukaisuuden ja niihin käytettävän ajan pituuden johdosta sellaisia, joihin lupa olisi voitu aluehallintoviraston mukaan myöntää.

Oikaisuvaatimus ja sen perustelut:

X:n Satama Oy on pyytänyt työneuvostoa oikaisemaan aluehallintoviraston tekemän päätöksen ja myöntämään sille alkuperäisen hakemuksen mukaisen poikkeusluvan.

Perusteluna yhtiö esittää ensinnäkin sen, että ennalta suunniteltua työtä on noin 50 prosenttia työajasta. Epäsäännöllisiä, ennakoimattomia työtehtäviä toteutuu hyvin vaihtelevasti asiakkaiden tarpeiden mukaan. Näitä tehtäviä ovat muun muassa epäsäännöllisesti saapuvien laivojen irrotus- ja kiinnitystyöt, vedenanto ja jätevesihuolto. Aluspalveluiden tehtäviin kuuluu satamavalvonnan lisäksi nosturitoiminta, jonka työmäärää on vaikea ennakoida. Nosturiajtoa tehdään rahtilaivojen tarpeen mukaan; sitä ei ole jokaisena päivänä tai työvuorona. Toiseksi yhtiö vetoaa siihen, että työ on sekä sen että henkilöstön mukaan hälytysluonteista. Toteutunut tehollinen työaika on keskimäärin enintään puolet työvuoron pituudesta. Näin ollen 17 tunnin pituisessa työvuorossa toteutuu päivittäin lepoaika noin 6–9 tunnin pituisena ruokataukojen lisäksi. Edelleen yhtiö perustelee oikaisuvaatimustaan sillä, että haettava työaikajärjestely on tarpeellinen ja käytännöllinen. Yhtiö viittaa myös koronapandemian synnyttämään tarpeeseen noudattaa satamassa aiemmasta poikkeavaa työaikajärjestelyä. Työterveyshuollon mukaan noudatetut pitkät työvuorot eivät ole aiheuttaneet uupumusta tai vaikuttaneet negatiivisesti jaksamiseen. Henkilöstö kokee hakemuksen mukaisen työaikamallin työssä jaksamista ja hyvinvointia tukevaksi.

Asianosaisen kuuleminen:

Luottamusmiehet A ja B ovat puoltaneet työnantajan oikaisuvaatimusta. Työneuvostolle toimittamassaan kirjelmässä he kuvaavat työn tekemisen ympäristöä ja korostavat sitä, että hakemuksen mukainen työaikamalli perustuu työntekijöiden toiveisiin.

Työneuvoston päätös:

Oikaisuvaatimus hylättiin.

Päätöksen perustelut:

Työaikalain (872/2019) 5 §:n 1 momentin mukaan säännöllinen työaika tulee järjestää enintään kahdeksaksi tunniksi vuorokaudessa ja keskimäärin enintään 40 tunniksi viikossa. Työaikalain 25 §:n 1 momentin mukaan työntekijälle on annettava jokaisen työvuoron alkamista seuraavan 24 tunnin aikana vähintään 11 tunnin keskeytymätön lepoaika varallaoloaikana tehtyä työtä lukuun ottamatta. Työaikalain 39 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan aluehallintovirasto voi kuitenkin määräämillään ehdoilla myöntää luvan poiketa 5 §:n mukaista säännöllistä työaikaa, samoin kuin 25 §:n mukaista vuorokausilepoa koskevista säännöksistä työssä, jota tehdään vain *aika ajoin* sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön.

Aika ajoin -kriteeriä ei kuvata työaikalain 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai sen esitöissä (HE 158/2018 vp, s. 121). Vastaavaa ilmaisua käytettiin kuitenkin jo vuoden 1996 (605/1996) työaikalaisissa. Työneuvoston tulkinta aika ajoin -kriteeristä on ollut vakiintunutta. Sen mukaan kysymys on oltava työstä, jonka tekeminen työvuoron aikana on ennakoimatonta. Tällöin työn tekemisen tarve perustuu pääasiassa erilaisiin kutsuihin ja hälytyksiin.

X:n Satama Oy on kertonut, että noin 50 prosenttia työvuoron aikaisesta työstä on ennalta suunniteltua ja etukäteen tiedossa olevaa ja muu osa työstä on ennakoimatonta. Vaikka työntekijöille tarjoutuisi työvuoron aikana mahdollisuus lepoon, ei vaatimus työn esiintymisestä vain aika ajoin täyty. Oikaisuvaatimuksen kohteena oleva työ ei siis laatunsa perusteella täytä poikkeusluvan myöntämiseksi työaikalain 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Luvan myöntämisen edellytykset on säädetty pakottavalla tavalla työaikalaisissa. Lupaharkinnan on perustuttava objektiivisesti arvioitavaan työn laatuun. Mainittua vaatimusta ei voida sivuuttaa esimerkiksi henkilöstön käsityksillä haetun työaikajärjestelyn tarkoituksenmukaisuudesta tai sopivuudesta. Asiakkaiden tarpeet eivät myöskään ole otettavissa huomioon aika ajoin -kriteerin täyttymistä tarkasteltaessa. Niin ikään tarve kehittää työaikamalleja ei ole seikka, joka voitaisiin ottaa huomioon arvioinnissa.

Työneuvosto katsoo aluehallintoviraston tavoin, että kysymys ei ole työaikalain 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua aika ajoin suoritettavasta työstä, johon lupa olisi työaikalain mukaan myönnettävissä. Mainittuun työaikalain säännökseen ei ole tehty muutoksia koronapandemian johdosta. Asiassa ei ole perusteita muuttaa aluehallintoviraston tekemää hylkäävää päätöstä.

Sovelletut lainkohdat:

Työaikalain (872/2019) 5, 25 sekä 39 §:n 1 momentin 1 kohta.

Päätös on yksimielinen ja se perustuu puheenjohtaja Ahtelan, jäsenten Ilveskivi, Nyysölä ja Rautio sekä varajäsen Romo mielipiteeseen.